

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Центр «Нова Європа»
Київ

Лео Літра,
старший аналітик
Центру «Нова Європа»

БІГ ІЗ ПЕРЕШКОДАМИ ДЛЯ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ВСТУПНИХ ПЕРЕГОВОРІВ ІЗ ЄС

**ДЕ СЬОГОДНІ ПЕРЕБУВАЄ
УКРАЇНА У ВІДНОСИНАХ ІЗ ЄС?**

Аналітичний коментар підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Матеріал відображає позицію автора і не обов'язково збігається з позицією Міжнародного фонду «Відродження».

БІГ ІЗ ПЕРЕШКОДАМИ ДЛЯ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ВСТУПНИХ ПЕРЕГОВОРІВ ІЗ ЄС

ДЕ СЬОГОДНІ ПЕРЕБУВАЄ УКРАЇНА
У ВІДНОСИНАХ ІЗ ЄС?

Леонід Літра,
Старший аналітик
Центру «Нова Європа»

22 червня Європейський Союз нарешті оприлюднив усний звіт щодо виконання семи рекомендацій, які були надані Україні разом зі статусом кандидата на вступ до ЄС. Усний звіт є перевіркою реальності для України, що дає уявлення про те, як ЄС оцінює її прогрес у виконанні реформ. Крім того, він дає Києву певний час для усунення недоліків у процесі імплементації рекомендацій до жовтневого звіту про розширення, який, імовірно, дозволить зрозуміти, чи будуть розпочаті переговори про вступ з Україною чи ні.

Короткий підсумок: усний звіт підтвердив, що дві із семи рекомендацій «виконані» — йдеться про сфери судочинства і медіа; одна — «помітний прогрес» — щодо Конституційного Суду, а решта позначені як «певний прогрес» — боротьба з корупцією, відмивання грошей, деолігархізація та національні меншини¹. Результати попередньої оцінки ЄС значною мірою збігаються з результатами незалежного моніторингу виконання Україною рекомендацій ЄС «Кандидат Check», який за ініціативою Центру «Нова Європа» здійснює низка аналітичних центрів і громадських організацій (посилання <http://neweurope.org.ua/en/analytics/kandydat-check-4-de-ukrayina-perebuvaye-u-vykonanni-7-rekomendatsij-yes/>).

Україна заслуговує на похвалу і підтримку хоча би через той факт, що вона показує результати, незважаючи на війну з Росією, — жодна інша країна не проводить реформи за таких умов. Саме це ЄС фактично й робить, застосовуючи конструктивний підхід до оцінки виконання семи рекомендацій, а також, до надання порад щодо подальших кроків. Але що стоїть за політичним рішенням про позитивну оцінку прогресу?

Попри зусилля невеликої кількості осіб, які стежать за тим, аби процес виконання рекомендацій був послідовним і відповідав головній меті — розпочати переговори про вступ, інтеграція до ЄС, особливо на високому політичному рівні, часто нагадує «піаніно в аеропорту», на якому випадковій туристи грають одну-дві пісні — тобто роблять одну-дві заяви на тему інтеграції до ЄС — і летять своїм рейсом: опікуються іншими, більш нагальними питаннями. Це стало очевидним в останні місяці, коли в епіцентрі уваги опинилося НАТО з огляду на наближення саміту Альянсу у Вільнюсі.

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_3458

ЧИ ЄС І УКРАЇНА НА ТІЙ САМІЙ СТОРІНЦІ?

Для того, щоб оцінити зусилля України щодо вступу до ЄС, необхідно розглянути кілька аргументів. Швидкий і «легкий» статус кандидата певним чином змінив уявлення про те, що є досяжним для України, а що ні. Деякі недалекоглядні заяви українських чиновників про вступ до ЄС вже за два роки є досить показовими. Той факт, що деякі чиновники і політики все ще розглядають вступ до ЄС як винятково політичний процес, робить Україні ведмежу послугу. Крім того, існує тенденція вважати Україну більш просунутою, ніж країни-кандидати на Балканах, які застрягли в процесі вступу до ЄС. Проте порівняння результатів минулорічних звітів про розширення з оцінкою анкети, яку Україна подала минулого року, показує, що Київ відстає від усіх балканських країн-кандидатів. Але навіть якщо припустити, що Київ випередить балканські країни у наступних звітах про розширення, приклад балканських країн має стати для України уроком, що до розширення мають бути готовими обидві сторони — і країна-кандидат, і ЄС. Прогрес деяких балканських країн у проведенні реформ не відповідає фактичному прогресу на шляху до членства в ЄС. Це означає, що реформи є невід'ємною частиною процесу, але недостатньою для прогресу на шляху вступу.

Швидка інтеграція в ЄС виглядає сумнівною, навіть якщо припустити, що Україна стане готовою до членства за пару років (що є вкрай малоймовірним), готовим до цього має також бути і ЄС. Багато лідерів ЄС чітко дали зрозуміти, що поки сам ЄС не реформується, включаючи процес ухвалення рішень, можливості для розширення ЄС ослабкі. Тому питання не в тому, наскільки готова Україна, а в тому, наскільки гнучким є ЄС, щоб виробити спільне бачення того, як зробити Союз більш функціональним. Боротьба з російською агресією, безумовно, дає Україні політичний поштовх до інтеграції в ЄС, однак вона не може замінити або пришвидшити процес реформування ЄС.

ЩО ДАЛІ?

Якою мала би бути стратегія України з огляду на нинішній контекст? Пріоритет «№1» — безпека країни. Тому абсолютно правильно і надалі просити про всебічну підтримку України задля перемоги, що включає й надання запрошення до членства в НАТО. Україна має одним голосом переконувати західних партнерів, чому підхід про «приєднання до НАТО без додаткових передумов, а до ЄС на основі заслуг» — найбільш оптимальний та справедливий з усіх точок зору. В іншому випадку навіщо Україні здійснювати реформи, якщо вона стоятиме перед загрозою втрати державності?

1

Передовсім головну увагу в процесі подальшого руху до ЄС слід приділити так званим «основам» (*fundamentals*). Виконання рекомендацій щодо судової реформи, а також у сфері масмедіа — вже значний крок вперед. Якщо прогрес щодо реформи Конституційного суду буде підкріплений ухваленням відповідного законодавства в другому читанні, тоді увесь блок, пов'язаний із реформою судочинства, стане серйозним підґрунтям для запиту про початок вступних переговорів.

2

По-друге, країни-члени пильно стежитимуть за успіхами в антикорупційній сфері, особливо з огляду на процес відбудови, перш ніж дати зелене світло для вступних переговорів. Антикорупція так само є частиною «основ», а тому складно уявити, що ЄС відкрий переговори без суттєвих результатів у виконанні цієї рекомендації. Нещодавні приклади боротьби з корупцією на вищому рівні (голова Верховного Суду) підтверджують зусилля України. Але лише обвинувальні вирoki покажуть, що Україна налаштована серйозно у цьому плані.

3

По-третє, середньостроковим завданням України може стати поступова інтеграція в ЄС. Приєднання до чотирьох свобод та єдиного ринку ЄС є цілком виконуваними цілями для України, тим паче, що багато елементів у цьому контексті вже досягнуто. Це дозволило би врахувати проблеми та занепокоєння ЄС, не понижуючи амбіцій України (посилання на аналітичний документ Центру «Нова Європа»: <http://neweurope.org.ua/en/analytics/en-a-win-win-european-vision-for-the-eu/>).

4

По-четверте, необхідний менеджмент очікуваннями. Оманливі месиджі деяких українських посадовців про те, що «Україна виграє війну та інтегрується в ЄС за замовчуванням», або ж вступить до ЄС за два

Де сьогодні перебуває Україна у відносинах із ЄС?

роки, не є ані реалістичними, ані конструктивними. Той факт, що усний звіт ЄС обговорювали на засіданні Ради національної безпеки і оборони України вже наступного дня після оголошення, — хороший знак того, що влада займає більш реалістичну позицію щодо рекомендацій ЄС і можливості розпочати переговори.

Незважаючи на висновок ЄС про те, що Україна має продовжувати виконувати своє домашнє завдання, є очевидним політичний сигнал про бажання почати переговори. З точки зору успішних реформ в Україні, для ЄС було б доцільно розпочати переговори, навіть якщо не буде виконано повністю всі 7 рекомендацій. Причина полягає в тому, що ЄС і суспільство в Україні мали б набагато більше важелів впливу на реформи в Україні, якби переговорний процес було запущено.

- <http://neweurope.org.ua/>
- info@neweurope.org.ua
- <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
- https://twitter.com/NEC_Ukraine